

2013 Weekendtur til Dora Mittelbau og KZ lejren Bergen Belsen.

Da min far fyldte 80 år i 2010, havde vi børn og svigerbørn fundet en original gave, nemlig en tur til [D-dags strandene i Normandie](#). Vi havde en fantastisk dejlig og lærerig tur, som kan findes på hjemmesiden "Petrat.dk". Da det var en dejlig tur, har vi flere gange luftet, at vi burde lave en opfølgningstur, og der har været flere emner oppe, bl.a. Verdun og 1. verdenskrig, men en dag så jeg i avisen en artikel om "[Dora Mittelbau](#)" – "Hitlers helvede under jorden", hvor Kz-fanger under krigens sidste fase arbejdede på V1 og V2 raketfabrikken, som var gemt i nogle huler i det sydlige Harzen. Da vi så var oppe ved min far sammen med min søster og svoger, for at fejre hans 83 års fødselsdag, kom vi igen i snak om at tage en weekendtur til "Dora Mittelbau". Vi blev enige om, at jeg skulle finde et tidspunkt i maj / juni, som kunne passe ind til turen. Efter lidt mailen frem og tilbage, faldt valget på 24. maj til 26. maj 2013. Poul ville lægge bil til denne gang, og vi aftalte, at de skulle samle mig op på vejen så vi sparede tid på turen derned. Det blev senere ændret til, at jeg blev hentet fra arbejde fredag ved godt middag. På internettet fandt vi nogle links for interessante emner til turen, og efterhånden blev hovedlinierne fastlagt:

- Fredag: køre til Nordhausen i sydlige Harzen (tidl. Østtyskland)
- Lørdag: besøge Dora Mittelbau, og lidt sightseeing i Harzen
- Søndag: besøge en tidl. Kz-lejr i Bergen Belsen
- Søndag: måske besøge Deutsche Panzermuseum i Munster (hvis der er tid)

På internettet blev søgt efter overnatningsmuligheder i Nordhausen. Vi var enige om, at denne gang ville vi have en bedre (varmere) indkvartering, end da vi var i Normandie. Efter lidt søgning faldt valget på "[Landgasthof und Pension zum Felsenkeller](#)", hvor vi bookede et 3 seng-rum, med morgenmad.

Lige nu skulle de fleste ting være på plads, men vi mangler hver især at få pakket. Poul skal have bilen gjort klar, så han og far kan hente mig på P-pladsen ved Hotel Comwell i Sønderborg ved 12.30 tiden, så turen kan fortsættes mod et par forhåbentligt spændende dage, og forhåbentligt i godt vejr.

fredag, den 24. maj 2013

Fredag morgen tog jeg på arbejde, som jeg plejer. Vi havde aftalt, at far og Poul skulle hente mig ved Comwell i Sønderborg omkring kl. 12.30. Ca. kl. 12.20 ringede Poul og sagde, at de holdt nede ved Sønderborg Slot, så jeg fik travlt med at få mine "pakkenelliker" samlet sammen og finde ned til bilen på Comwells parkeringsplads, hvor vi skulle mødes og få mine ting flyttet over i Poul's bil.

Lidt før kl. 13.00 var vi klar til, at køre videre på vores tur mod det sydlige Harzen. Hen ad Sdr. Havnegade, over Kong Christian X Bro og videre ad Aabenraavej og motorvejen mod vest. Snart var vi fremme ved den nord-sydgående motorvej, og en time efter start var vi allerede et stykke nede i Tyskland. Det gled fint med Poul bag rattet. Vi kunne se på GPS'en, at der var nogen forsinkelse undervejs, så vi snakkede, om vi skulle tage Elbtunnellen eller køre øst om Hamburg fra Neumünster. Da vi nærmede os Neumünster, kunne vi se, at truslen om forsinkelse var væk, så vi fortsatte mod Hamborg. Lige inden Hamborg var der lidt tæt trafik, men vi kom gennem Elbtunnellen uden problemer, men kunne se, at der den modsatte vej var lange køer mod nord, både før og efter Elbtunnellen. Lige efter Hamborg kørte vi ind i Niedersachsen, og motorvejene med betonbelægning. Noget elendig ujævnt bras – Hvorfor mon Niedersachsen absolut holder fast i betonmotorveje? Godt ude af Hamburg var det tid til at blive lettet, og så Poul kunne få sin velfortjente kaffe og skifte chauffør. Vi fik en sandwich, så vi blev godt mætte, inden vi kørte vi-

Weekendturen

Der Rastes

gyndte køen at opløses, og vi kunne sætte farten op. Vi kom igennem flere vejarbejder omkring Hannover, men heldigvis uden at skulle køre i kø igen. Da vi kom frem til Hildesheimer Börde rastestedsplads, drejede jeg ind, som jeg plejer, når Karin og jeg kører syd på. Far og Poul skulle lige købe et par billetter hos Servais. Der var ingen forestilling, men de var begge blevet noget lettere, da de kom tilbage. Billetterne blev gemt, så de kunne bruges til senere indkøb. Da Poul havde fået sig en kop kaffe og lidt kage, var han igen klar til at overtage rattet det sidste stykke frem til målet. Efter vi kom ud på A7, skulle vi køre godt 30 km, inden vi skulle dreje ved Salzgitter. Nu kom vi frem på en Bundesstrasse, som vi fulgte mod sydøst. Hverken Poul eller jeg var opmærksom, så vi smuttede forbi, hvor vi skulle dreje fra. Da det var en vej med midterautoværn, måtte vi tage næste afkørsel og køre tilbage. Vi fik drejet af ved den rigtige vej, og begyndte at køre op i Harzens bjerge, med kurs mod Clausthal Zellerfeld: Vejen snoede sig i skarpe hårnålesving, det gik op og ned i en uendelighed. Indimellem måtte vi synke en ekstra gang, for at få propperne væk fra ørerne. Videre i sving og bule kom vi forbi Brauenlage, og efterhånden begyndte GPS'en at vise, at der var under 10 km tilbage. Det fladede lidt ud indimellem, og vi kunne se grønne marker på begge sider af vejen, men indimellem blev det igen afløst af træer, bakker og skarpe kurver. Først da GPS'en viste 1 km kunne vi skimte nogle tage, som viste sig at være Steigerthal, hvor vi parkerede lige over for "Landgasthof und Pension zum Felsenkeller". Vi gik ind til "Muttien", hvor vi afregnede, så det praktiske var klar. Bagefter viste hun os op på værelset på første sal. Et rigtig flot værelse, hvor vi vil nyde at være om natten de næste par dage. Efter vi lige havde set værelset, hentede vi vores bagage bag i bilen. Da vi havde fordelt sengene og sat bagagen på plads, satte vi os i de tre lænestole og spiste resterne af det brød, vi havde, et par chokoladekiks og drak et par øl til. Imens fik jeg skrevet lidt om dagens oplevelser, og efterhånden var det ved at være tid til, at vi kunne klare vores aftentoilette og sige godnat til hinanden med ønsket om en god nats søvn, så vi kunne være klar til morgendagens oplevelser.

Landgasthof und Pension zum Felsenkeller

Lørdag, den 25. maj 2013:

Vi vågnede allerede kl. 6.00, men syntes det var for tidligt at stå op, så vi vendte os om på den anden side og tog en god times tid mere. Kl. 07.55 var vi klar til at gå ned for at få morgenmad, men først skulle vi lige have "En lille en" til at rense morgenstemmen. Nede i restauranten ventede os et rigtig flot morgenbord, så vi var godt mætte efter kaffe, juice, ost, pålæg osv. da vi rejste og fra bordet, for at gå en lille tur, så vi kunne se hvad Steigerthal egentligt er for en by. Vi gik et par hundrede meter mod øst og kom hen til Alte Strasse, som helt levede op til sit navn. En gammel smal brostensbelagt gade med bindingsværkshuse helt ud til gaden. Vi kunne godt se at vi var på den østlige side af den gamle zonegrænse, for husene var ikke så godt vedligeholdte, som når vi var f.eks. i Brauenlage eller Goslar. Vi fik en god gåtur igennem byen, og var først tilbage ved bilen kl. 09.30. Værtinden havde sagt, at hun mente at rundføringen på Dora – Mittelbau startede kl. 10.00, så vi fik lidt travlt, idet der var ca. 15 km ad smalle snoede veje derhen. Poul styrede bilen gennem kurverne i overlegen racerførerstil, og vi nåede op til KZ-Gedenkstätte Dora-Mittelbau kl. 09.55. På skiltet ved bygningen kunne vi se, at de først lukkede op kl. 10.00 og første rundføring var kl. 11.00. Vi gik ind til skranken og bestilte 3 billetter. Her fik vi af det meget venlige personale at vide, at det var gratis at besøge hele Dora-Mittelbau med museum og rundvisning, men hvis vi ville, kunne vi putte en skilling i en kasse, der stod på disken. Det gjorde vi

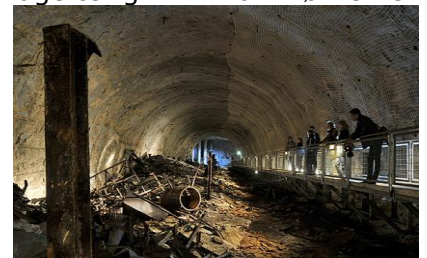
Steigerthal

så, inden vi gik ind på museet, for at se den spændende udstilling, som fortalte noget om de 2 år hvor [Dora-Mittelbau](#) var Kz-lejr og fabrik for Hitlers V1 og V2 bombere. Det var meget spændende, og vi nåede kun lige at se det sidste, inden vi skulle mødes til rundturen kl. 11.00. Til rundturen var vi vel ca. 25, som først blev samlet i en lille sal, hvor vi fik fortalt det grundlæggende om lejren og området, og hvorfor den var blevet lagt på dette sted. Jeg tror ikke far og Poul fik det hele med, for tingene blev fortalt meget hurtigt, men på et fint rigstysk. Der var lige tid til at træde af på naturens vegne, inden vi mødtes udenfor ved en model, der viste hele den lejr som

var i årene 1943 til 1945. Her blev fortalt om de forskellige områder i lejren, om fangerne, om fangevogterne og hvilke produkter som blev produceret i området. Meget spændende. Så gik vi op på den gamle ekserserplads, hvor vi fik lidt at vide om det, vi stadig kunne se, og at ca. 80 % af det der dengang var lejren, nu var plantet til med træer, men der gik en sti hele vejen rundt om det, der tidligere havde været lejr, så hvis vi havde energi og tid, kunne vi gå turen, efter vi havde været på rundtur inde i minegangene. Inden vi kom ind i minegangene, stoppede vi lige hvor banegården havde været, og hvor de mange tusinde fanger var blevet læsset af, så de

kunne blive arbejdere på fabrikkerne, som havde virksomheder inde i de mange gange under jorden. I det første halve år både boede og arbejdede 10.000 fanger inde i gangene. Her var 8 °C både dag og nat, sommer og vinter. Da det var fugtigt, og ingen friskluftforsyning eller udluftning, så var atmosfæren nærmest en blågrøn dis. Nogle havde det arbejde at samle de døde og få dem sendt ud af gangene. Selv det blev gjort i 2 holds skift på 12 timer. Også de mange, der arbejdede for fabrikkerne med bl.a. at montere V1 og V2 bomber arbejdede i 12 holds skift. Da vi kom ind ad den nye adgangstunnel, som blev etableret i 1995, så vi en stor model af de mange gange, og fik en grundig indføring i, hvad de var blevet brugt til. Bagefter gik vi i halvmørke hen ad gange, hævet 1 – 2 meter over det skrot og brokker, som lå på gulvet efter at produktionsanlæg og gange, var forsøgt sprængt i luften af russerne i 1947. Efter at have set nogle af minegangene og fået en fornemmelse af, hvor lidt plads der havde været til 1250 fanger i toholdsskift i soverummene, der var 80 m lange. Vel ude igen, fulde af indtryk var det tid til lige at synke indtrykkene, imens vi "skød fluer ned på toilettet".

*I hulen (Foto: Claus Bach)
Lånt på www.Dora.de*

(tissede) Tilbage ved bilen, blev vi enige om at tage en sightseeing i Harz, så vi satte kursen mod nord. Undervejs fik vi handlet lidt fornødenheder ind, så som lidt øl og Juice. Vi så der var en grillbar lige ved siden af supermarkedet, så vi fik lige en Thüringer Bratwurst til frokost – En rigtig lokal pølse. Det var noget bedre end en Gjølpølse. Vi fortsatte mod Werningerode og videre mod Bad Harzburg og Oker. Lige efter Bad Harzburg så vi, hvor Karin og jeg havde været på camping sidste forår. Ved Oker drejede vi op mod Okerthal-sperre, hvor vi standsede i let regnvej, men vi ville lige se dæmningen fra toppen. Ude midt på dæmningen lænede vi os så langt ud, vi turde, for vi ville se hvor langt, der var ned. Der var sat stålnet op et par meter nede, for at fange dem, der skulle falde ned. Det kunne kun være med vilje, for muren var noget høj, så det kunne ikke lade sig gøre ved et uheld. Vi fortsatte længere hen ad vejen langs stausøen og ville over broen og videre mod Altenau, men broen var spærret pga. reparationsarbejder, så vi måtte fortsætte videre fremad. GPS'en kunne ikke finde ud af det, så vi blev ledt ud af en sidevej og rundt, så vi igen endte ved den spærrede bro. Så valgte vi selv vores vej, og lod GPS'en om at regne flere unyttige ruter ud. Da vi kom længere frem kunne GPS'en igen hjælpe os videre, og snart var vi på vej mod Brauenlage. Her mente Poul, at han og

Middag på Mykonos

Randi havde været for en del år siden, så da han var kendt i byen, blev vi enige om at finde et sted at få lidt aftensmad, for klokken var efterhånden blevet 17.30. Nede i byen kunne Poul vise os, hvor de havde boet dengang, og den græske restaurant hvor de havde spist. Vi fandt et sted at parkere, og gik ind på restauranten, hvor vi fik bestilt. Poul påstod også, at de havde gået til fods fra Brauenlage til Brokken og tilbage, men det mente vi nu var "en and". Da vi senere kom hjem på værelset, kunne Randi dog på SMS bekræfte hans historie. Nå tilbage til restauranten, her kom tjeneren med 3 øl og 3 gange Grillteller. Det var nogle kæmpeportioner, som ingen af os kom

helt igennem. Det var måske salaten, som vi spiste inden, der lagde for meget bund, men Poul fik næsten spist op. Det straffede sig virkelig da vi kom tilbage på værelset, eller så var det fordi han havde trådt i en hunde høm-høm. Efter en god middag satte vi kursen mod Steigerthal, og kl.

19.30 parkerede vi udenfor Landgasthof und Pension zum Felsenkeller. Vi fik de indkøbte varer båret op, og da vi var godt tørstige, fik vi en [Sachsgold Landbier](#) knuppet op. Smagen af den dejlige gyldne øl, dulmede lugten af prut, så det var til at holde ud. Far fik sig lige et nik på sengen, Poul zappede lidt på fjernsynet, og jeg fik skrevet lidt på beretningen. Senere kunne vi nyde en [Köstritzer](#), inden vi skulle gøre klar til natten og morgendagens oplevelser.

søndag, den 26. maj 2013:

Vi var nok blevet lidt trætte i går, for vi vågnede først ved 7-tiden. Da klokken var kvart over stod de første op, for at gøre morgentoilette. Efter "En lille en" var vi kl. 07.55 klar til at gå ned for at få morgenmad. "Punkt 8 Uhr" kom værtinden med morgenkaffen, og ligesom i går fik vi et rigtig flot morgenbord. Efter vi havde spist morgenmad, fik vi pakket bagagen bag i bilen, og jeg fik afleveret nøglen. Med et "Tchüss und Gute Rejse" var vi klar til at begynde dagens rejse mod nord. Desværre var vejret ikke med os. Det havde regnet uafbrudt siden i går eftermiddag, og det så ikke ud til at ville holde op. Nå skidt, vi havde planlagt turen hjemad, så vi ville køre op over Harzen ad B4 via Brauenlage, Torfhaus, Bad Harzburg videre over Braunschweig, Celle til "KZ-Lager Bergen-Belsen", hvor vi ville gøre besøg. Videre til [Panzermuseum](#) i Munster, hvis der var tid inden vi kørte til Kruså, hvor Karin ville befri de andre for mig, inden de skulle videre mod Århus og Blenstrup. Poul lagde pænt fra land, og vi kørte ad de kendte veje, hvor der de første mange kilometer, ikke var et eneste lige stykke. På 100 m nåede vejen at kurve både til højre og venstre eller omvendt. Først da vi efter 25 km nåede frem til B4, som en overgang var motortrafikvej (Udenom Brauenlage), fandt vi veje, som gik mere ligeud end var i kurver. Nu gik det op ad mod Harzens centrum, og besøgscentrum for "Nationalpark Harzen", nemlig [Torfhaus](#). Her er også udgangspunkt for flere skilifte, og normalt kan man se over til "Brokken" også kaldet [Bloksbjerg](#), som ligger lige mod øst. Bloksbjerg er vist mest kendt for hekse, som skal "køre deres kost til Bloksbjerg, Skt. Hans Aften". Vi blev enige om, at det første vi skulle, når vi kom hjem, var at lave en skade på kosten, så vores koner var nødt til at blive hjemme. Desværre var det så diset, at vi ikke kunne se om "Die Sne von Gestern" var væk. Det er ikke en spøg, for i går kunne vi se, at der lå sne på Bloksbjerg. Nu gik det stejlt nedad mod Bad Harzburg, over 12 %. Bremse-skiverne blev vist slebet blanke, selv om regnen gjorde hvad den kunne for at sætte kimen til rust. Nede i Bad Harzburg drejede vi af mod Autobahnen mod Braunschweig (Jägermeisterens hjemby) Det første stykke gik det stadig nedad, men nu var det bare som om at alt land omkring os blev helt fladt som en pandekage. Et par gange kom vi ind i vejarbejde, hvor de havde lagt nyt asfalt og kun manglede stregen til nødsporet, alligevel var der kun et spor. Skidt, trafikken var ikke så tæt i dag, så

Vandfald ved Bad Harzburg

det gik "gelinde". Fremme ved Braunschweig skulle vi videre ad B214 mod Celle, men hvordan fandt vi nu frem til den? Nå skidt, vi stolede på GPS'en og kørte først ad den ene vej og så ad den anden, men pludselig skulle vi dreje af ad B214 mod Celle. Vi kørte nu ad B214, ind over Lüneburger Heide. Det var fuldstændigt fladt, og vejene var lavet efter en lineal, først når linealen ikke havde været lang nok, var der en kurve. Sådan så de i hvert fald ud. Regnen stod ned og efterhånden var vi helt inde i en trummerum. Vi fulgte vejene, men skilte, byer og hvad vi ellers mødte på vores vej, nåede vi ikke altid at registrere. Vi nåede frem til Celle uden alvorlige uheld og skulle nu finde videre mod Bergen, som lå videre oppe mod Soltau og A7 mod nord. Vi fulgte GPS'en og snart var vi fremme, hvor vi skulle dreje mod "Gedenkstätte Bergen-Belsen". Først kørte vi forbi en Bundeswehr kasserne, hvor der stod en kampvogn udenfor. Stedet havde i øvrigt også været kasserne under 2. verdenskrig. Et par kilometer videre og vi skulle dreje ind på Anne Frank Platz, som parkeringspladsen foran "KZ-Gedenkstätte Bergen-Belsen" hedder. Vi fandt en parkeringsplads i regnen og begav os hen til bygningen nærmest parkeringspladsen. I øvrigt den eneste bygning, der var der, da Karin og jeg var der for 15 - 20 år siden. Vi gik indenfor og så en udstilling om, hvad der var sket efter 1952, hvor stedet var blevet et officielt Gedenkstätte, betalt af Landesregeringen for Niedersachsen. Noget skuffende for vi troede, at det skulle fortælle om lejren og tiden under 2. verdenskrig. Det regnede stadig da vi gik ud, men en indskydelse fik os til at gå over til en nyere bygning et stykke væk. En bygning som jeg ikke kunne huske fra det tidligere besøg. Vi gik derover, og her åbnede sig et nyt univers for os alle. En kæmpe stor udstilling, som fortalte om 3 faser i lejren Bergen-Belsen. 1-Krigsfangelejren, 2-KZ lejren (1943-1945) og 3-Flygtningelejr (efter 1945). Vi brugte et par

Bergen Belsen

Mindesten for Anne Frank og hendes storesøster

timer derinde og nåede kun godt en tredjedel. Som far sagde, så kunne vi have brugte 2 dage på udstillingerne, og til at tænke efter, hvis vi havde haft muligheden. Efter ca. 2 timer fandt vi igen tilbage til bilen, hvor vi fik lidt at drikke og lidt kage / brød, inden vi gjorde klar til at fortsætte hjemad. Jeg havde fået rattet for Poul kunne slappe af, inden han skulle køre den sidste tur mod Århus, når jeg var blevet sat af i Kruså. Vi fortsatte, igen forbi kasernen og kampvognen, med retning mod Soltau og snart drejede vi ind på A7 mod Flensburg. Vejret var ikke blevet bedre, snarere tværtom. Ind imellem var det næsten tørvejr og pludselig kom der en skylle, så vinduesviskerne

næsten ikke kunne klare det. Det meste af tiden stod regnen ned i stænger, og da vi kørte forbi afkørslen til Munster og Panzermuseet, blev vi enige om, at det kunne vi besøge en anden gang. Vi var glade for, at vi havde brugt tiden i Bergen-Belsen, som ligesom "hang sammen med resten af turen og vores tur til Normandiet i 2010". Vi fortsatte videre med mellem 50 og 150 alt efter hvordan vejret var, det meste af tiden kunne vi køre omkring de 100 km/t. Lige før Hamburg sagde GPS'en, at der var 14 min kø ved Elbtunnellen, men når vi kom nærmere, kunne vi se på hastighedsgrænserne på de variable tavler at hastigheden var stigende. Vi var vist heldige, for vi kom igennem Elbtunnellen, stort set uden forsinkelse, bortset fra regnvejret.

Fremme ved første Rasteplads nord for Hamburg, måtte jeg lige stoppe for, at få ringet til Karin, så hun kunne hente mig i Kruså. Vi blev enige om, at det passede hvis hun var der kl. 17.00. Hurtigt fortsatte vi videre mod nord, og kl. 17.05 kunne vi dreje ind på Shell tanken i Kruså, hvor Karin og Chico var ude at blive luftet. De var kommet kort tid før os. Vi fik læsset mine pakkeneliker om og med et ordentligt knus sagt farvel og tak for en god tur til hinanden, inden far og Poul fortsatte deres tur mod hjemad. For far i første omgang, som Poul kun til Århus, inden han i morgen tager hjem til sig selv i Blenstrup. Karin og jeg kunne begive os mod øst til Nordborg, hvor vi kl. 17.45 kunne tage mine ting ind.

En dejlig tur var til ende, og Poul og jeg havde sammen med min far haft en uforglemmelig oplevelse sammen, som en opfølgning på vores tur til Normandiet i 2010.

Kære far og Poul – Tak for en god tur og rigtig god oplevelse, på trods af vejret. Vi kan sige som tyskerne: Det er ikke vejret, der er noget galt med – Det er tøjjet ☺

Sådan erindret – Ejlif S. Petrat-Laursen

Og så vil jeg slutte af, et citat fra H. C. Andersen:

"At rejse er at leve"!

- Og vi lever! -

©2013 Ejlif@Petrat.dk

<http://Petrat.dk>

http://www.campisternes-rejseportal.eu/websites/petrat_laursen.htm

